

Hayvanları Koruma Kanunu'nda Değişiklik: Yeni Düzenleme Önerileri ve Değerlendirmeler



Yayın Yönetimi ve İdari Koordinasyon

İstanbul Planlama Ajansı

İçerik Sorumluları

Elif Yıldız Kızılca, Gamze Yaşar, Özge Tekçe Demirkol

Hazırlayanlar

Cansu Yapıcı, Melek Özmüş, Nazlı Bülay Doğan, Suzan Ezgi Kösalı

Katkıda Bulunanlar

İBB Tarımsal Hizmetler Dairesi Başkanlığı

Tasarım Konsepti ve Yayın Kimliği

Kader Şahin

Basım Yeri ve Tarihi

İstanbul, Temmuz 2024

12 Temmuz 2024 Tarihinde TBMM'ye Sunulan Hayvanları Koruma Kanunu'nda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi'nin Getirdiği Yeni Uygulama Ve Değişiklikler

GİRİŞ

Hayvanları Koruma Kanunu'nda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi üzerine tartışmalar devam ederken, teklif TBMM Tarım, Orman ve Köyişleri Komisyonunda görüşülmeye devam ediyor. İstanbul'daki sokak hayvanlarına dair geçmiş tartışmalar, dünyadaki uygulamalar ve bugüne dair ortaya konabilecek öneriler, kanun teklifinin dar kapsamının çok daha genişletilebileceğine dair ipuçlarını ortaya koyuyor.

TARİHSEL ARKA PLAN

Sokak hayvanları, özellikle büyük şehirlerde sıkça karşılaşılan ve kentsel yaşamın bir parçası olan kediler, köpekler ve diğer hayvanları ifade eder. Türkiye'de sokak hayvanları, kentsel yaşamın bir parçasıdır ve tarihsel olarak toplumla sürekli etkileşim halindedir. Osmanlı Devleti, hayvan haklarına ilişkin düzenlemeler konusunda dünya çapında öncü olmuştur. Sultan II. Bayezid döneminde, 1502-1507 yılları arasında hazırlanan ve hayvanların refahına ilişkin yönlendirmeler içeren İstanbul ve Edirne Belediye Kanunnameleri ve Sultan III. Murad döneminde, 1587 yılında İstanbul Kadısı'na gönderilen ferman, hayvan haklarına ilişkin dünyadaki ilk düzenlemeler arasında yer almaktadır.

Ancak 16. Yüzyıldaki iyi uygulamalar yerini 20. Yüzyılın başından itibaren köpek katliamlarına bırakacaktır. Modernleşme ile beraber, sokak hayvanları kent yaşamını bozucu unsurlar olarak görülür. Bu bakış açısı, köpek katliamlarının düşünsel yapı taşı oluşturmuştur. Bunun dışında, köpeklerden "elde edilebilecek" kemiklerin, tüylerin ve yağların ekonomik değer taşıması ve "kullanılabilir" olması da, yine modernleşmenin etkisiyle kent yönetiminin sokak köpeklerine yönelik imhacı bakış açısını geliştirmiştir.¹

1910 yılında meydana gelen Hayırsızada Köpek Katliamı'nda, dönemin belediye başkanının emriyle yaklaşık 80 bin köpek, aç ve susuz şekilde Sivriada'ya bırakılmıştır. Bu olaydan çok rahatsız olan İstanbullular, bu tarihten sonra adayı, Hayırsızada olarak anmaya başlayacaktır. Dönemin İstanbullu üzerine yazan Pierre Loti de, açlıkla ve susuzlukla boğuşan köpeklerin ulumalarının aylar boyunca İstanbul'un Marmara'ya bakan sahillerinde duyulduğunu anlatır.

¹ <https://bianet.org/yazi/istanbul-un-sokak-kopeklerinin-hikayesi-182467>

20. Yüzyılın sonlarına doğru toplumsal mücadele perspektifinin temel direklerinden biri olan "haklar" söylemi, insanmerkezci ve doğayı araçsallaştıran bakış açısının eleştirisiyle birleşince; hayvan hakları da tartışılmaya başlanmıştır. Türkiye'de, sokak hayvanlarına ilişkin en güncel düzenleme olan Hayvanları Koruma Kanunu (5199 sayılı yasa), hayvanların korunması ve refahının sağlanması amacıyla 2004 yılında yürürlüğe girmiştir.

DÖNÜM NOKTASI VE KAÇIRILAN BİR FIRSAT

5199 sayılı yasa, hayvanların yaşam haklarını güvence altına alarak, onlara karşı kötü muamele ve ihmalin önlenmesini hedefler. Diğer ülkelerin hayvan hakları mevzuatları arasında öncü bir yasa olarak kabul edilen 5199 sayılı yasa evcil hayvanlar, sokak hayvanları ve yabani hayvanlar için çeşitli düzenlemeler içermektedir.

- 5199 sayılı yasada sokak hayvanlarının kısırlaştırılması, aşılması, alındıkları bölgeye salınması ve kayıt altına alınması gibi düzenlemeler bulunmaktadır.
- Ayrıca, hayvanlara karşı işlenen suçların cezai yaptırımları da bu yasa kapsamında belirlenmiştir.

Ancak, bu maddeler yeterince ve doğru şekilde uygulanmamış, ilgili çalışmalara yeterli kaynak sağlanamamıştır.

- Bu eksiklikler sokak hayvanlarının korunmasında ciddi problemlere neden olmakta sağlıksız koşullarda yaşadıkları için saldırganlaşan sokak hayvanlarının neden olduğu vakaların artmasına ve toplum sağlığı açısından risklerin oluşmasına yol açmaktadır.

2019 yılında TBMM'de oy birliği ile kabul edilen TBMM Hayvan Hakları Araştırma Komisyonu'nun hazırladığı rapor ve bilimsel araştırmalar, kısırlaştırma seferberliği ve aşılama rehabilitasyon hizmetlerinin sokak hayvanlarının saldırganlığını azaltmak, popülasyonun kontrolünü sağlamak ve toplum sağlığını korumak için en etkili yöntem olduğunu vurgulamaktadır. İlgili rapor bu konuda düzenlemeleri tanımlamaktadır:

- 2004'ten bu yana 20 yıldır yürürlükte olan bir kanunun işlevsiz olmasının temel sebebi denetimsizlik.
- Yasa kapsamında sahihsiz ancak sağlıklı hayvanların da "ötanazi" yöntemiyle uyutulmasına izin verilmesi ciddi bir hayvan katliamına neden olabilecek ölçüsüz bir uygulama yapılmasına da olanak tanıyor. Zira bu yasa bütçesi yeterli olmayan, bakımevlerinde uzun süre kalan sahihsiz hayvanlara bakamayacak olan yerel yönetimlerin bu maddeyi kullanarak kendi ödenekleri içerisinde kalmak veya kaynaklarını korumak için spekülasyon sebepleriyle hayvanlara "ötanazi" uygulamasına imkan veriyor.

- İlk haliyle çıkarılan kanuna 2006 yılında yürürlüğe giren Hayvanların Korunmasına Dair Uygulama Yönetmeliği eşlik etmiş, bu kapsamda tehlike arz eden hayvanlar ifadesine yer verilmiş ve bu hayvanların ırkları (Pit Bull Terrier, Japanese Tosa vb.) orada belirtilmiştir. Ancak 2021 yılında çıkarılan 7332 sayılı kanunda ilk kez ortaya atılmış gibi bir algı oluşturulmuş ve 2006 yılında açıkça bakımı, sahiplenilmesi, üretimi yasak olarak nitelendirilen 'Tehlike Arz Eden Hayvan' ırkları meşrulaştırılıp kayıt altına alınmıştır. Bu çelişkinin temel sebebi denetimde esas yetkili merci olan Tarım ve Orman Bakanlığı'nın yeterli denetim yapmamasıdır.
- Aynı kanun ve yönetmelik kapsamında belediyelere hayvan bakımevi kurma zorunluluğu 2004 yılında getirilmiş iken yine ilk kez gündeme geliyormuş gibi 2021 yılında çıkarılan 7332 sayılı kanunla tekrar mühlet verilmiştir. Bu mühletin aşımı sonucunda hala ülkemizde pek çok yerel yönetim bünyesinde hayvan bakımevi bir yana dursun Veteriner Hizmetleri Müdürlüğü bile bulunmamakta olup; insan, hayvan ve çevre sağlığı açısından bu denli önemli bir konu Temizlik İşleri, Zabıta Hizmetleri gibi farklı dallarda hizmet veren müdürlüklerce yürütülmeye çalışılmaktadır.
- 2018 yılında yürürlüğe giren kedi, köpek ve gelinciklerin kimliklendirilmesi ve kayıt altına alınmasına dair yönetmelik gereğince 31/12/2022 tarihine kadar sahipli hayvanları kayıt altına alma zorunluluğu getirilmiştir. İlgili teklifte bu konu yeniden gündeme getirilmiş ve 31/12/2025 tarihine kadar süre uzatımı yapılmıştır. Bunun sebebi de daha önce verilen sürenin dolmasının ardından hala kayıtlı olmayan sahipli hayvan bulunmasıdır. Sahipli hayvanların kayıt altına alınmasının teşvikinde özellikle TVHB ile görüşülerek kliniklerde kayıtsız hayvanlara işlem yapılmaması hususunda karar alınmalı ve bu konuda caydırıcı yaptırımlar işlemelidir.
- Teklif incelendiğinde Yerel Hayvan Koruma Görevlisi olarak nitelendirilen ve bakanlıkça gönüllülük esasına göre faaliyet sürdüren bu kişilerin yetkileri sonlandırılmakta ve yeni yasada yer verilmemektedir. Yürürlükteki mevzuatta belediyelerle eşgüdüm sağlaması planlanan, mahalelerde sahipsiz hayvanların beslenmesi, sahiplendirilmesi, rehabilite edilmesi gibi hususlarda destek alınması için yer alan Yerel Hayvan Koruma Görevlisi olmak isteyen vatandaşlarımıza ülkemizde eğitim veren öncü kurum İBB'dir. Yerel hayvan koruma görevliliğinin devamı için kişilerin sunması gereken Yıllık Faaliyet Raporu bile Bakanlıkça çok önemsenmemiş hatta sunulmayan faaliyet raporu neticesinde sonlandırılması gereken bu görev çoğu vatandaşımız için iptal edilmemiştir. Bu kişilerin seçiminde de seçici davranılmamış; hiçbir ayırım gözetmeksizin eğitim alan herkese bu unvan verilmiştir. Bu da bu yetkinin gerekçede de belirtildiği üzere bazı kişilerce kötüye kullanımına sebep olmuştur.

- Genel gerekçede bahsedilen 105 bin kapasiteli 322 adet hayvan bakımevinin kapasitelerinin ne kadarının kedilere ne kadarının köpeklerle ayrıldığı belirtilmemiştir. Bu sayının genelde kedi yoğunluklu olduğu varsayılırsa mevcut bakımevleri köpek barındırma yeri olmadığından teklifte yer aldığı gibi sahiplendirilene kadar barındırma yapamayacaktır. Ayrıca bu bakımevlerinin kedi ağırlıklı çalıştığı için bu zamana kadar köpek popülasyonu kontrolünde etkin rol almadığı ve bu sebeple köpekler için hem aşılama hem de kısırlaştırmaya yeterince katkı sunmadığı görülmektedir.
- Bakımevi kurma zorunluluğu, tehlike arz eden hayvanların sahiplenilmesi, yerel hayvan koruma görevlisi takibi, izinsiz hayvan üretim ve satışı vb. durumlarda bugüne kadar yaşanan deneyimler denetim hususunda eksikler olduğu göstermekte, Tarım ve Orman Bakanlığı'nın teklif üzerine yasanın değişmesi halinde konuyu yeterince takip edemeyeceği ve denetleme hususunda eksik kalacağı öngörülmektedir.

EKSİK UYGULAMALARA, HATALI POLİTİKALARA "NİHAİ ÇÖZÜM"

2024 yılında tartışmaya başladığımız Hayvanları Koruma Kanunu'nda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi ise, bir kez daha sokak hayvanlarına yönelik imhacı bakış açısını canlandırmıştır. 5199 no'lu yasanın uygulanmaması nedeniyle büyüyen sorunların çözülmesi için doğru uygulamalara yönelmek yerine ortaya konan ve hayvan haklarını yok sayan bu "nihai çözüm" denemesiyle beraber, yerel yönetimlerin sorumluluklarından hayvanlara uygulanacak ötanaziye; yerel hayvan koruma görevlilerinin kaldırılmasından kısırlaştırma taktiklerine birçok konu aylardır kamuoyunda tartışılmaktadır.

Bu yasa değişikliği teklifinin neler getirdiğini ortaya koymakta fayda var:

- **Yerel Yönetimlerin Sorumlulukları**

Büyükşehir belediyeleri, il belediyeleri ve nüfusu 25 bini aşan belediyeler, sahipsiz veya güçten düşmüş ya da tehlike arz eden hayvanların korunması ve sahiplendirilinceye kadar bakımının yapılması ile rehabilitasyonunun sağlanması amacıyla hayvan bakımevleri kuracak. Belirtilen hayvanlar, ilgili belediyeler tarafından hayvan bakımevine götürülecek. Hayvan bakımevi kurma zorunluluğu olmayan belediyeler ile il özel idareleri, sorumluluk alanındaki bu hayvanları en yakın hayvan bakımevine götürecektir.

Belediyeler, 31 Aralık 2028'e kadar hayvan bakımevleri kurmak, rehabilitasyon işlemlerini gerçekleştirmek ve sahipsiz hayvanlara sahiplendirilinceye kadar bakmak için kesinleşmiş en son bütçe gelirlerinin binde 5'i oranında kaynak ayıracak. Bu oran, büyükşehir belediyelerinde binde 3 olarak uygulanacak. İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin 213 milyar 500 milyon TL olan 2024 yılı bütçesinin binde 3'ü 640 milyon 500 bin TL'ye tekabül etmektedir. Ayrılan ödenekler başka bir amaç için kullanılamayacak. Söz konusu belediyeler 31 Aralık 2028'e kadar belirtilen hayvan bakımevlerini kurmakla ve mevcut bakımevlerinin koşullarını iyileştirmek ile yükümlü olacak.

Belirtilen kaynağı ayırmayan belediye başkanı ve meclis üyeleri ile ayrılan kaynağı hayvan bakımevi kurmak, sahipsiz hayvanları toplamak, rehabilite etmek veya sahiplendirilinceye kadar bakmak için harcamayan veya bu kaynağı başka amaçlar için sarf eden belediye başkanı ve belediye yetkililerine 6 aydan 2 yıla kadar hapis cezası verilecek.

5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanununun 25. maddesine göre büyükşehir belediyeleri kendi bütçelerinden binde 3 oranında kaynak ayırsa bile ilçe belediyelerinin bütçesinden binde 5 kaynak ayırmaması durumunda büyükşehir belediye başkanı ve meclis üyeleri hapis cezası tehdidiyle karşılaşabilir.

İnsan, hayvan ve çevre sağlığının korunması amacıyla bakımevleri, hastaneler ve ameliyathaneler kurmak; bunlara ilişkin ilaç, alet ve ekipmanları temin etmek ile bakımevlerinde bakım, rehabilitasyon ve sahiplendirme gibi faaliyetleri yürütmek için başta yerel yönetimler olmak üzere diğer ilgili kurum ve kuruluşlara teşvik veya Bakanlıkça uygun görülen miktarlarda mali destek sağlanacak.

Yerel yönetimler adına toplanan sahipsiz hayvanların bakımevi dışında bir yere terk edilmesi veya bakımevinde barındırılan hayvanların bakımevi dışında bir yere bırakılması yasak kapsamına alınacak.

Hayvan bakımevlerine alınan hayvanlardan rehabilite edilenler sahiplendirilinceye kadar bu yerlerde barındırılacak. Doğru ve güncel veri sağlanabilmesi amacıyla hayvan bakımevlerine alınan hayvanlar Tarım ve Orman Bakanlığı veri sistemine kaydedilecek.

- **Ötanazi**

Bakım evlerine alınan hayvanlardan saldırgan olan, bulaşıcı veya tedavi edilemeyen hastalığı bulunan ya da sahiplenilmesi yasak olan hayvanlara yerel yönetimlerce "ötanazi" yapılacaktır.

Sahipsiz hayvan popülasyonunun, kamu güvenliği bakımından tehlike oluşturmaya veya hayvandan hayvana veya hayvandan insana bulaşan hastalıkların görülmesine, su kaynaklarının, yaban hayatının ve biyolojik çeşitliliğin zarara uğramasına sebebiyet vermesi halinde ilgili yerel yönetim tarafından sahipsiz hayvanlara ötanazi yapılacaktır.

Hayvanları Koruma Yasası'nda yer alan, "tıbbi gerekçeler hariç hayvanlara ya da onların ana karnındaki yavrularına veya havyar üretimi hariç, yumurtalarına zarar verebilecek suni müdahaleler yapma, yabancı madde verme" yasağı da kaldırılacaktır. Böylece, hayvan popülasyonunu azaltmak için sağlıklı hayvanlara da "ötanazi" yapılmasının yolu açılacaktır.

5996 sayılı kanuna göre ötanazi, yalnızca iyileşmesi mümkün olmayan, bulaşıcı hastalığı olan ve insan veya hayvan sağlığı için tehlike oluşturan durumlarda veteriner hekim tarafından yapılabilir. Ancak, bu teklifle "kamu güvenliği bakımından tehlike oluşturma" gerekçesi eklenmiş ve ötanazi uygulaması için hastalık dışında bir sebep yaratılmış bulunuyor. Bu gerekçenin kanunda kesin bir kriteri bulunmamakta ve nasıl uygulanacağı belirsiz. Ötanazi işlemine ilişkin esas ve usullerin Bakanlıkça çıkarılacak yönetmelikle belirleneceği ifade ediliyor.

- **Yakala - kısırlaştır - tut - sahiplendir metodu**

Mevcut yasadaki "yakala-kısırlaştır-sal" yöntemi terk edilerek "yakala-kısırlaştır-tut-sahiplendir" metoduna geçilecektir.

- **Yerel hayvan koruma görevlisi uygulaması**

Bu teklif, "yerel hayvan koruma görevlisi" uygulamasını sonlandırıyor. Gerekçe olarak, sokaklarda artık sahipsiz hayvan kalmayacağı için bu görevlilere ihtiyaç duyulmayacağı gösteriliyor. Ancak yerel hayvan koruma gönüllüleri, yalnızca sokaktaki sahipsiz hayvanların bakımıyla ilgilenmekle kalmaz; aynı zamanda yurttaşların hayvanlarla ilgili yönetim süreçlerine katılımını sağlar, sürecin şeffaflığını artırır ve yerel yönetimleri denetler. Bu kanun teklifi hayata geçerse, bu denetim ve şeffaflık mekanizmalarını ortadan kaldıracaktır.

- **Dijital kimliklendirme**

Kedi ve köpek sahipleri, hayvanlarını en geç 31 Aralık 2025'e kadar dijital kimliklendirme yöntemleri ile kayıt altına aldıkları zorunda olacak.

- **Sahipli hayvanın terk edilmesi**

Sahipli hayvanın sahibi tarafından terk edilmesi kabahatine ilişkin idari para cezası hayvan başına 2 bin liradan 60 bin liraya çıkarılacaktır.

DEĞERLENDİRME

1. Yasa ile Büyükşehir, İl ve nüfusu 25 bini aşan tüm belediyelerin bütçelerinin binde 3 ila binde 5'i arasında değişen bir oranı hayvan bakımevleri kurmak, burada hayvanların bakım, rehabilitasyon ve diğer ihtiyaçlarını sağlamak için kullanması öngörülüyor. Yasayla gelen düzenlemelerin maliyeti merkezi hükümetten alarak, yerel yönetimlere bırakma amacını taşıdığı görülüyor. Özellikle nüfusu 25 bini aşan birçok belediyenin mevcut bütçeleri ile böyle bir hizmeti ne kadar yetkin sunabileceği konusu önemli bir soru işareti oluşturuyor.
2. Yasayla merkezi yönetimin tek görevi denetleme ve "teşvik verme" olarak tasarlanmış durumda. Eşitsiz sorumluluk ve yetki dağıtılması nedeniyle uygulama kapsamında merkezi hükümet ile yerel yönetimler arasında uyumsuzluklar çıkması muhtemel.
3. Yasayla, hayvanların bakımı, rehabilitasyonu ve "ötanazi" yapılarak uyutulması tamamen yerel yönetimler sorumluluğuna bırakılıyor. Bu durum uygulama döneminde yerel yönetimlerle hayvanseverler arasında ciddi çatışmalara yol açma tehlikesi barındırıyor. Özellikle bakımevlerine alınan sahipsiz ancak sağlıklı hayvanların da "ötanazi" yapılarak uyutulması yönünde verilen yetki doğrultusunda yapılacak olan uygulamaların kamuoyunda ciddi tartışmalar yaratması beklenebilir.
4. Yasa kapsamında sahipsiz ancak sağlıklı hayvanların da "ötanazi" yöntemiyle uyutulmasına izin verilmesi ciddi bir hayvan katliamına neden olabilecek ölçüsüz uygulamalara olanak tanıyor. Zira bütçesi yeterli olmayan, bakımevlerinde uzun süre sahipsiz hayvanlara bakamayacak olan yerel yönetimlerin bu maddeyi kullanarak kendi ödenekleri içerisinde kalmak veya kaynaklarını korumak için spekülatif sebeplerle hayvanlara "ötanazi" uygulamasına yasa imkan veriyor.
5. Ancak Türk Veteriner Hekimleri Birliği'nin yapmış olduğu açıklamaya göre önerilen yöntemler sanılanın aksine maliyet açısından avantaj yaratmıyor. Yasa çıksa dahi ötanazi yapmayacaklarını açıklayan Birlik, sağlıklı hayvanların söz konusu yöntemler ile uyutulmasını ötanazi değil, katliam olarak tanımlıyor.
6. 2019 tarihli TBMM Meclis Araştırma Komisyon raporu, yerel yönetimlerin bu alandaki kaynak eksikliğinin uygulamalar açısından önemli olduğunu vurgulamaktadır. Hayvan hakları örgütleri de yasa ile ilgili 'kırmızı çizgimiz' olarak vurguladıkları 6.maddenin sağlıklı bir şekilde uygulanabilmesi için "Hayvan Hakları Fonu" kurulmasını önermektedir. 5199 sayılı kanunun uygulanma sürecindeki eksikliklerin giderilmesi ve komisyon raporundaki yönlendirmelerin dikkate alınması ile "ötanazi" gibi uygulamalar söz konusu olmadan hem hayvanlar hem kentliler için sağlıklı yaşama alanları kurulabilir.

ÖNERİLER

1. İlgili paydaşların, gönüllülerin de desteği ile yerel yönetimler kısırlaştırma kampanyası başlatarak öncelikli olarak tüm sokak hayvanlarının kısırlaştırılmasını sağlamalıdır.
2. 5199 Sayılı Kanun'un 6. maddesi gereğince rehabilite edilen sokak hayvanlarının alındıkları ortama bırakılması uygulaması devam ettirilmelidir. Bunların dışında kalan hayvanların 'barınak' olarak bilinen geçici tedavi, bakım ve rehabilitasyon merkezlerinden yuvalandırılmaları teşvik edilebilir. İnsanların ve hayvanların barış içinde bir arada yaşayabilmesi için toplumsal farkındalık kampanyaları yapılması teşvik edilmelidir.
3. 7332 sayılı kanun değişikliği ile kurulması belediyelere bırakılan hayvan bakımevlerinin gereken şartlara sahip olup olmadığı denetlenmeli, hayvanların toplanması sırasında uzman ekipler kullanılmalı, rehabilitasyon ve kısırlaştırma süreçleri uzman kişilerce yürütülmelidir. Tüm bu süreç bakanlık ve sivil toplum tarafından denetlenir olmalıdır. Bu işlemlerin finansal olarak sürdürülebilir olması adına TBMM Hayvan Hakları Araştırma komisyonunun işaret ettiği fon modeline ilişkin çalışmalar yürütülebilir.
4. Hayvanlara karşı işlenen suçları takip eden bir birim oluşturulmalıdır. 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nda yer alan hayvana karşı işlenen suçlarla ilgili cezai düzenlemelerde yüksek para ve hapis cezaları öngören revizyonlar yapılabilir.
5. Sahipli köpeklerin sokağa bırakılmasının önüne geçmek için hayvan sahipleri bilinçlendirilmeli, eğitimlerden geçirilmeli ve bu eğitimlerden sonra köpek sahiplenmeye yetkili kılınmalıdır. Tüm bu çabalara rağmen yine de köpeklerini terk edenlere ilişkin caydırıcı önlemler ve cezai müeyyideler artırılabilir.
6. Sahipsiz hayvanların sahiplendirilmesini teşvik etmek için hayvan satın almalarına yüksek oranda vergi getirilebilir ve denetimler sıklaştırılabilir.
7. Sokak hayvanlarına çip takılması yasal bir zorunluluk haline getirilebilir.
8. Belediyelerin bu yeni düzenlemelere uyum sağlayabilmesi için merkezi hükümetten ek mali destek ve kaynak sağlanması gerekmektedir. Bu, bakımevlerinin kapasitesinin artırılması ve rehabilitasyon hizmetlerinin etkin bir şekilde sunulması için gereklidir.
9. Kanun Değişikliği ile yerel yönetimlere saldırgan köpeği uyutma yetkisi veriliyor ancak saldırganlığın somut bir kıstası bulunmuyor. Bu nedenle uygulamayı yürüten yerel yönetimlerin uygulama esnasında çeşitli sorunlar yaşayacağı öngörülüyor. Bu uygulama İl Hayvan Koruma Kurulu'nun somut kriterlere bağlı olarak alacağı karar ile yürütülebilir.
10. Yeni bir düzenleme yapılacaksa, yerel yönetimlerin, vatandaşların ve sivil toplum kuruluşlarının dahil edildiği, yerel yönetimlerin merkezi yönetim tarafından desteklediği bir düzenleme hayata geçirilmeli ve denetimler doğru ve sıkı bir şekilde yapılmalı.

EKLER

- **İBB'nin Çalışmaları**

İBB'nin her yıl artış gösteren bir şekilde aşılama ve kısırlaştırma çalışmaları devam etmektedir. Bu kapsamda son 5 yılda ilimizde kuduz vakasına rastlanmamıştır.

4.000m²'lik 1 adet Hayvan Hastanesi ve Bakımevi kurulmuştur.

933.500m²'lik 7 adet Hayvan Rehabilitasyon Birimi bulunmaktadır.

Yıl içerisinde yangın harici acil olaylarda 17.785 hayvan kurtarılmıştır.

Evcil hayvanların metro ve tramvaylarda seyahatlerine esneklik getirilmiştir. Buna göre; evcil hayvan sahipleri orta ve iri boy olarak tanımlanan köpekleri ile 50 cm uzunluğundaki tasmaları ve ağızlığı takılı olacak şekilde 07.00-10.00 ve 16.00-20.00 saatleri dışındaki saatlerde seyahat edebilmektedir.

Doğaya Değer Projesi kapsamında atıkların ayrıştırılmasını teşvik etmek amacıyla her getirilen alüminyum ve plastik içecek atıkları için İstanbulkartta belirli bir miktar para yatırılmasını ve bu paranın sokak hayvanları için mama bağıışı olarak değerlendirilmesini hedefleyen akıllı mobil aktarma otomatlarının revizyonu katılımcı bütçe kapsamında tamamlanmıştır.

Sivil toplum kuruluşları ve gönüllüler ile iş birlikleri yapılarak sosyal sorumluluk projeleri geliştirilmiş ve yürütülmüştür. Can Dostlar ve Yük Hayvanları Bakım Yardımları ve Ameliyathanesi, bu konudaki iyi örneklerdir.

Hatay'da depremden hemen sonra veteriner hizmetleri ekibi bölgeye intikal etmiştir. Toplam 1.722 hasta hayvanın muayene ve tedavisi yapılmış; 23 acil ameliyat gerçekleştirilmiştir. Ayrıca hayvanlara iç parazit, dış parazit uygulaması yapılmıştır. Bölgede sahipsiz hayvanlar için besleme noktaları oluşturulmuş ve mama dağıtımları yapılmış, depremzedelere evcil hayvanları için mama desteği, taşıma çantası desteği verilmiştir.

Sahipsiz Hayvanlara Yönelik Rehabilitasyon Hizmetleri, sokak hayvanlarını yakalama, muayene, tedavi, müşahede, kısırlaştırma, aşılama ve sahiplendirme gibi hayvan rehabilitasyon çalışmaları için Cebeci Hayvan Hastanesi ve Bakımevi, Kemerburgaz Sahipsiz Hayvan Geçici Bakımevi, Hayvan Aşılama ve Tedavi Ünitesi, Gümüşdere, Kısırkaya, Orhanlı ve Tepeören Sahipsiz Hayvan Geçici Bakımevi ve Bahçeli Yaşam Alanlarında hizmet verilmektedir.

Yıl içerisinde sahipsiz hayvanlara yönelik 272.038 adet müdahale gerçekleştirilmiştir.

Hayvan rehabilitasyon projeleri kapsamında Kadıköy Hasanpaşa Mahallesi Sosyal Merkezi Hayvan Hastanesi projeleri tamamlanmış olup; Maltepe Hayvan Bakımevi ve Bahçeli Yaşam Merkezi projesi devam etmektedir.

Kısırlaştırma, aşılama ve mikroçip uygulaması sonrası sahiplendirilemeyen hayvanlar alındığı bölgelere geri bırakılmaktadır. Ayrıca Belediyemizin desteğiyle şehirlerin doğal bir parçası olan sokak hayvanlarıyla uyum, sevgi ve güven içinde yaşanacak örnek mahalleler oluşturma amacıyla başlatılan SemtPati uygulaması; yaygın ve etkili bir sahiplendirme yapılmasını, sokak hayvanlarının kayıt altına alınarak ihtiyaçlarının tespit edilmesini ve yerel yönetimlerin veriye dayalı karar alma süreçlerinin desteklenmesini hedeflemektedir.

Mikroçip Uygulama Projesi (VETNET) ile yıl içerisinde 70.750 adet sahipsiz hayvana mikroçip uygulaması gerçekleştirilmiştir.

Veterinerlik Hizmetlerine İlişkin Eğitimler kapsamında (VetAkademi), yıl içerisinde mevzuat ve ihtiyaçlar doğrultusunda hayvan sevgisi, bakımı, beslenmesi, korunması ve zoonoz hastalıkları ile ilgili olarak 11.663 kişiye eğitim verilmiştir. Bu eğitimler:

- İlköğretim öğrencilerine yönelik Hayvan Sevgisi, Bakımı, Beslenmesi ve Sağlığı Eğitimi,
- Ev Hayvanı Satış, Üretim ve Barınma Yeri Çalışanlarına Yönelik Eğitim,
- Yerel Hayvan Koruma Görevlisi Eğitimi
- Hayvan Sahibi Olmanın Sorumlulukları Eğitimi
- Hayvan Bakıcılığı Eğitimi.

Hayvan Gömü Hizmetleri ile insan ve çevre sağlığının olumsuz yönde etkilenmemesi amacıyla 5.000 m²'lik alana sahip Pendik-Tepeören'de hayvan gömü yerinde sahipli veya sahipsiz hayvanlar uygun koşullar altında gömülmektedir. Yıl içerisinde 23.804 adet sahipli veya sahipsiz hayvanın gömü işlemi gerçekleştirilmiştir.

İBB- Sahipsiz Hayvanlara Yönelik Rehabilitasyon Hizmetleri

	Muayene	Tedavi	Kısırlaştırma	Aşılama	Sahiplendirme
2020	75.758	72.348	21.036	44.138	440
2021	90.835	88.726	39.834	86.377	511
2022	88.910	88.707	39.811	53.050	945
2023	93.477	92.841	42.569	42.320	831
2024	46.403	48.040	22.520	23.171	315

YURT DIŞI ÖRNEKLERİ

- İsviçre’te barınaklara götürülen sokak hayvanlarına, ömürlerinin sonuna kadar bakılıyor.
- Aralarında Almanya’nın da bulunduğu bazı ülkeler köpek sahipliği için vergi uygulaması getirmiş durumda. Almanya’da bu vergilerin bir bölümü, barınakların finansmanı için kullanılıyor.
- Bazı ülkelerde hayvan sahiplerinin eğitime de önem veriliyor.
- STK’lar özellikle barınaklara götürülen hayvanların sahiplenilmesi için de yoğun çalışma yürütüyor. Hatta İsviçre gibi bazı ülkelerde bazı barınaklar sivil toplum kuruluşları tarafından yönetiliyor.

Hollanda, Avrupa sokaklarında sahipsiz köpek sorununu çözmüş bir ülke olarak gösterilmektedir. Günümüzdeki düzenlemelere bakıldığında hükümetin kısırlaştırmaya yoğunlaşan bir program izlediği görülmektedir. Bu program, “Topla, Kısırlaştır, Aşıla ve Aldığın Yere Bırak” adını taşıyor. Bu programın ülkede kısa vadeli değil, uzun bir zaman dilimine yayılarak uygulandığı görülüyor. Bu kapsamda sokak hayvanlarına, kısırlaştırmadan aşılamaya çeşitli veterinerlik hizmetleri verilmektedir.

Hayvan hakları savunucusu örgütlerin de tek etik ve başarı getiren yol olduğunu savunduğu bu yöntemde, sokak hayvanlarının sadece yaşadıkları bölgede tutularak ve kısırlaştırılarak sokaktaki varlıklarının yok olması hedeflenmektedir. Programın sonucu olarak artık ülke sokaklarında sokak köpeği bulunmamaktadır.

- Bulunan sokak hayvanları götürüldükleri barınaklar üzerinden sahiplendiriliyor. Hatta bu hayvanları sahiplenmek isteyenlerin belli bir süre sıra beklemeleri gerekiyor.
- Bunun dışında birçok belediye, insanları sahipsiz hayvanları sahiplendirmeye özendirmek için hayvan satın almalarında vergileri yüksek oranlarda artırmış durumda. Bu da hayvan barındırmak isteyenleri satın almaktan ziyade sahiplenmeye yönlendiriyor.
- Ayrıca Hollanda polisi bünyesinde, sadece hayvanlara karşı işlenen suçları takip eden bir birim bulunuyor. Bu birimde birkaç yüz kişilik bir polis grubu görev yapıyor. Bu konuda şikâyette bulunmak isteyenler 144 numaralı telefonda Hayvan Polisi’ni arayabiliyor. Hayvanlara yönelik suçları işleyenler, yasalarda yüksek para cezaları ve üç yıla kadar hapis cezasıyla karşı karşıya kalabiliyor.
- Hayvan hakları konusunun önemli bulunduğu Hollanda’da, senato ve parlamentoda temsil edilen De Partij voor de Dieren (Hayvan için Parti) adlı bir siyasi parti dahi bulunuyor. İyi Bir Yurt Dışı Örneği: Hollanda

-
- Hollanda örneği Türkiye ve İstanbul açısından oldukça çarpıcı, bizde de geçerli olan "Topla, Kısırlaştır, Aşıla ve Aldığın Yere Bırak" metodunu uzun yıllar boyunca gerçekleştirmiş olması sonucunda sokak hayvanlarıyla ilgili sorunlarını büyük ölçüde halletmiş durumda. Metodun işe yarar olduğunu gördüğümüz bu örnek uzun yıllara yayılarak istikrarlı şekilde hayata geçirilmiş. Ülkemizde ise ne yazık ki bu metot son 20 yılda istikrarlı bir şekilde uygulanmamıştır.



www.ipa.istanbul